

‘નિયમસાર’ કળશ-૨૬૫. કળશ છે ને? ૨૬૫.

હિત્વા મીતિં પશુજનકૃતાં લૌકિકીમાત્મવેદી
શસ્તાશસ્તાં વચનરચનાં ઘોરસંસારકર્ત્રીમ્।
મુક્ત્વા મોહં કનકરમણીગોચરં ચાત્મનાત્મા
સ્વાત્મન્યેવ સ્થિતિમવિચલાં યાતિ મુક્ત્યૈ મુમુક્ષુઃ।।૨૬૫।।

શ્લોકાર્થ :- આહાહા...! ‘આત્મજ્ઞાની મુમુક્ષુ જીવ...’ જેને આત્મજ્ઞાન થયું છે તે જીવ, મુમુક્ષુજીવ ‘પશુજનકૃત લૌકિક ભયને...’ એટલે માણસો પશુ જેવા છે એ કાંઈક બોલે. આત્માની વાત કરતા કે આત્માનો અનુભવ કે જ્ઞાનની વાત કરતા કંઈક વાતું કરે કે આ પાખંડી છે આમ છે તેમ છે. તો એને સહન કરીને સમતા રાખજે. ‘આત્મજ્ઞાની મુમુક્ષુ જીવ પશુજનકૃત...’ પશુજન-પશુ જેવા માણસો. જેને કાંઈ અક્કલ નથી, સત્ય-અસત્યનો વિવેક નથી. આહાહા...! એના ‘ભયને તેમ જ...’ એના ભયને તજી દે. એ શું કહે છે? શું કરશે? આહાહા...! ધર્મીજીવને કોઈ દોષ લાગ્યો હોય અને એ દોષ કોઈએ જોયો હોય તો એ શું કરે અને પાછું શું ઉછાળે? પશુ જેમ અજ્ઞાની જેવા. નહિતર દોષને ઢાંકવો જોઈએ. આહાહા...!

ઉપગૂહન આવે છે ને? સમકિતનો (ગુણ). એવી વાત કોઈ હોય તો એ ગોપવી દેવી. અને એક આ પશુજન જેવા લોકોના ભયને તજીને, એના ભયને તજીને. ધર્મીજીવે પશુજન જેવા લોકોની દરકાર છોડી દઈને ‘ઘોર સંસારની કરનારી પ્રશસ્ત-અપ્રશસ્ત વચનરચનાને...’ આહાહા...! શુભ અને અશુભ વચનની રચના ઘોર સંસારનું કારણ છે. ગજબ વાત છે. ઉપદેશ કરવો કે સાંભળવો એ વચનરચના જડની રચના છે. ઝીણી વાત છે, ભાઈ!

એ ‘ઘોર સંસારની કરનારી પ્રશસ્ત-’ એટલે શુભ સ્વાધ્યાય આદિ એ અશુભ ‘વચનરચનાને છોડીને...’ આહાહા...! દુનિયાથી જાત જુદી છે. કહે છે શુભવચન, પ્રરૂપણા અને સ્વાધ્યાયના એ પણ શુભવચન જડ છે. આહાહા...! એને પણ છોડીને. આહાહા...! ઉપદેશની વાણીને પણ કહે છે જડ છે. આહાહા...! ચૈતન્યપ્રભુમાં તો કોઈ વિકલ્પ જ માત્ર નથી. એ તો નિર્વિકલ્પ આનંદકંઠનો પિંડ છે. એવું આત્મતત્ત્વ (છે) એમાં અલ્પતા નથી, અશુદ્ધતા નથી, અશુદ્ધતા નથી. અલ્પતા નથી, ઉણપ નથી, અશુદ્ધતા નથી.

પૂર્ણાનંદનો નાથ આત્મા... આહાહા...! એનાથી વિરુદ્ધ, વચનની રચના એનાથી વિરુદ્ધ છે. આહાહા...! વાણી જડ છે, ભગવાન ચૈતન્ય છે. માણસને આકરું લાગે. તો પછી સાંભળવું કે સંભળાવવું, ઉપદેશ કરવો (એનું શું?) ભાઈ! એ વાણી, જેમાં-સ્વરૂપમાં વિકલ્પ નથી. જૈનસ્વરૂપ જે આત્મા અતીન્દ્રિય આનંદનો કંઠ છે, અતીન્દ્રિય શાંતિ રસનો પિંડ છે. તે પૂર્ણ છે, પવિત્ર છે, અખંડ છે, એકરૂપ જ છે. એમાં વચનરચના છે નહિ કાંઈ. આહાહા...!

કહે છે, ભાષા એકલું છોડવાનું કહે તો ઠીક પણ ‘ઘોરસંસારની કરનારી...’ આહાહા...! એ ‘પ્રશસ્ત-અપ્રશસ્ત વચનરચનાને છોડીને...’ આહાહા...! કહો, ‘ચીમનભાઈ!’ વચનને છોડીને. હવે આને... આહાહા...! આત્મામાં ક્યાં વચન છે? આત્મામાં ક્યાં રાગ છે? આત્મામાં ક્યાં મેલ છે? આત્મામાં તો આનંદકંઠ છે. આહાહા...! કહે છે, ધર્મીજીવે ‘પશુજનકૃત લૌકિક ભયને તેમ જ ઘોર સંસારની કરનારી પ્રશસ્ત-અપ્રશસ્ત વચનરચનાને છોડીને...’ આહાહા...! બે (બોલ છે).

‘કનક-કામિની સંબંધી મોહને તજીને...’ છે? ઓલા બે-બે બોલ આવ્યા. પશુજનકૃત લૌકિક અને પ્રશસ્ત-અપ્રશસ્ત વચન રચના અને કનક-કામિની. આહાહા...! સોનું અને સ્ત્રી આદિ. એના સંબંધી મોહ. આહાહા...! એના પ્રત્યેનું વલણ અને મોહ. પૈસા પ્રત્યે અને સ્ત્રી પ્રત્યે... આહાહા...! કનક અને કામિની પ્રત્યેનું જે વલણ, મોહ, સાવધાની તજીને... આહાહા...! ‘મુક્તિને માટે...’ પોતાને આનંદનો પૂર્ણ લાભ મળે એવી જે મુક્તિ. પૂર્ણ અતીન્દ્રિય આનંદનો લાભ મળે એવી જે મુક્તિ... આહાહા...! એને માટે. સ્વર્ગને માટે કે પુણ્યને માટે એ વાત નથી કરી. ઓહોહો...!

ચૈતન્ય ભગવાન પૂર્ણાનંદનો નાથ, પૂર્ણ શાંતિ, પૂર્ણ વીતરાગતા, પૂર્ણ સ્વચ્છતા, પૂર્ણ પ્રભુતાથી ભરેલો ભગવાન, એનો જે મુમુક્ષુ-આત્મજ્ઞાની... આહાહા...! એણે તો પશુજન જેવા

જીવોનો ભય ન રાખવો. આ શું કરશે અને શું બોલશે. કેમ? પ્રશસ્ત-અપ્રશસ્ત શબ્દો એના ગળવા. કેમ કે એ પણ ઘોર સંસારનું કારણ છે. આહાહા...! આકરું લાગે. ત્યારે ઉપદેશ કરવો જ નહિ? ભાઈ! ઉપદેશ આવે છે પણ એ કરવા લાયક નથી. આહાહા...! ઉપદેશ આવે છે પણ એ કરવા જેવો નથી. ‘સમાધિશતક’માં ત્યાં સુધી કહ્યું છે કે બીજાને સમજાવવાનો વિકલ્પ ઊઠે પ્રભુ! તને એ પાગલપણું છે. એમ આવ્યું છે. ‘સમાધિશતક’ એમ કહે છે કે બીજાને સમજાવવાનો... આહાહા...! વિકલ્પ જે આવે એ પાગલપણું છે. આહાહા...! કેમકે વિકલ્પથી તને નુકસાન છે. એનાથી કાંઈ લાભ સામાને થાય એવો નથી.

મુમુક્ષુ :- ચારિત્ર સંબંધી પાગલપણું છે. મુનિને વિકલ્પ આવે એ ચારિત્રનું પાગલપણું છે.

ઉત્તર :- એ પાગલ છે પણ એ પાગલ... અહીં તો દોષનો પાગલ છે. આહાહા...! છે તો ચારિત્રદોષ. આહાહા...! અસ્થિરતાનો દોષ. આ તો આવશ્યક ચાલે છે ને? નિશ્ચય આવશ્યક ચાલે છે ને? અવશ્ય કરવા જેવું શું છે? અને નહિ કરવા જેવું શું છે? એ વાત ચાલે છે. નિશ્ચય પરમાવશ્યક. આહાહા...! વાણી પણ કરવા જેવી આવશ્યક-જરૂર છે એમ નથી. આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- વાયક તો વાચ્યને બતાવે ને?

ઉત્તર :- એ કરવા જેવું નથી, કહે છે. બતાવે એ બધો વ્યવહાર છે. આહાહા...! ઝીણી વાત છે બહુ.

અહીં તો પરમાવશ્યક-પરમ જરૂરનું શું છે? એ કાંઈ વાણી પરમ જરૂરની નથી. એ સમજાવવાનો વિકલ્પ એ કાંઈ પરમ જરૂરનો નથી. આહાહા...! ઘોર સંસાર શબ્દ વાપર્યો છે. આહાહા...! પ્રશસ્ત અને અપ્રશસ્ત, ભલી ભાષા અને ખોટી-જૂઠી, બેય વચનરચનાને છોડીને. આહાહા...! દિગંબર સાધુઓ કડક ભારે અને પરમસત્ય જ કહેનારા. દુનિયામાં સમતોલ રહે કે નહિ, દુનિયાને એને કબુલે કે નહિ. ત્યારે તમે કેમ બોલો છો? એમ કહેનારા મળે તો એનું સાંભળવું નહિ તારે. એ પશુજનકૃત છે. આહાહા...!

કહેવાનો આશય એવો છે, પ્રભુ! પરમ આવશ્યક જરૂરનું (એ છે કે) આત્મા અખંડાનંદ પ્રભુ, એની શ્રદ્ધા-જ્ઞાન અને અંદર રમણતા એ પરમાવશ્યક છે. બાકી કાંઈ કોઈ આવશ્યક છે નહિ. આહાહા...! વ્યવહાર માટે પ્રભાવના કરવી, ફલાણું આ કરવું.. ફલાણું આ કરવું... આહાહા...! એ બધી વ્યવહારની રાગવાળી વાત ઘોર સંસારને ઉત્પન્ન કરનારી છે. આહાહા...! મુનિ કહે છે ઘોર સંસાર. પ્રશસ્ત. આહાહા...! સાધારણે તો સાંભળ્યું ન હોય. સ્થુળ પ્રરૂપણા... આહાહા...! વીતરાગની વાણી કહેવી વાણી, પણ એ વાણી જડ છે. આહાહા...! એથી એ ઘોર સંસારનું મૂળ છે. આહાહા...!

અહીં તો ઠરી જવાની વાત છે. બહારમાં આમ કરશું, બહારમાં આમ કરશું, પછી આમ કરશું, શાસ્ત્રો બનાવશું, બનાવીને આમ બહાર પાડશું, બહાર પાડીને બહારમાં વખાણ

થશે. એ તો અંદર મિથ્યાત્વમાં રહી ગયો. આહાહા...! આકરો કળશ આવ્યો છે. ‘બાબુભાઈ’! આહાહા...!

પ્રભુ! તું કોણ છો? તું સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ અંદર (છો). સત્ ચિદાનંદ જ્ઞાન અને આનંદનો કંદ છો. એમાં રાગની ગંધ નથી, વચનનો તો સ્પર્શ પણ નથી. રાગનો તો પર્યાયમાં સ્પર્શ પણ છે. પર્યાયમાં. વાણીનો તો પર્યાયમાં સ્પર્શ પણ નથી. આહાહા...! કેમકે એ તો જડદ્રવ્ય છે. રાગ છે એ તો હજી પર્યાયમાં અસ્તિત્વમાં છે. દ્રવ્યદષ્ટિમાં નથી, પર્યાયના અસ્તિત્વમાં છે. વાણી તો એની પર્યાયના અસ્તિત્વમાં પણ નથી. આહાહા...! આવો વીતરાગમાર્ગ છે.

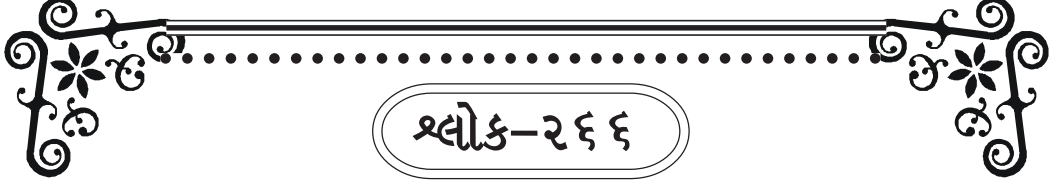
‘કનક-કામિની...’ એ પૈસાની પણ જરૂર છે આમાં, આમાં પૈસા ઊપજાવવા અને એમાં આ પડવું, એમાં આ કામ કરવું... આહાહા...! એ ના પાડે છે. કનક એટલે પૈસો અને સ્ત્રી. એ ‘સંબંધી મોહ...’ એટલે સાવધાની, એના તરફનો વિકલ્પ. આહાહા...! ‘તજીને...’ આહાહા...! આભડછેટ અડવા જેવું નથી. રાગને ને વાણીને અડવા જેવું નથી. એવો પ્રભુ તું છો. પરમાનંદનો નાથ તારે તો પરમાત્મા જ થવું પડશે. તું પરમાત્મા જ છો. બધા ભગવાન છે. વસ્તુએ, શક્તિએ, સ્વભાવે, સત્ત્વે, સત્ત્વે, અસ્તિએ ભગવાનસ્વરૂપે આત્મા-પરમાત્મા બધા છે. માટે ભગવાન જ તારે થાવું પડશે. આહાહા...! સંસારની હોંશ ઉતારી નાખે એવું છે.

એને ‘તજીને, મુક્તિને માટે...’ આહાહા...! એક આશા છોડી ‘મુક્તિને માટે પોતે પોતાનાથી...’ આહાહા...! આત્મા આત્માથી અને સ્વભાવથી. પોતે આત્મા અને પોતાથી એટલે પોતાના સ્વભાવથી. રાગ ને વિકલ્પ ને વ્યવહાર ને એનાથી નહિ. વ્યવહારરત્નત્રયથી પણ નહિ. કારણ કે એ પોતે નથી. આહાહા...! ‘પોતે પોતાથી...’ એટલે સ્વભાવથી ‘પોતાનામાં જ...’ પોતાના આનંદ સ્વભાવમાં જ. એકાંત છે, લ્યો! ‘અવિચળ સ્થિતિને પામે છે.’ આ રીતે જે કરે તેને અવિચળ સ્થિતિ-મુક્તિને પામે છે. આ એનો માર્ગ છે, બીજો કોઈ માર્ગ છે નહિ. આહાહા...! અમે ઘણા પુસ્તકો બનાવ્યા, ઘણા મકાનો બનાવ્યા, મંદિરો ઘણા બનાવ્યા માટે આત્માને કાંઈક (લાભ) થાશે. એ વિકલ્પ છે બધો. આહાહા...! આમાં પૈસાને પણ કાઢી નાખ્યા, વાણીને પણ કાઢી નાખી. આહાહા...! અને બોલનારા, તત્ત્વને ન સમજે છે તત્ત્વને હિંચું પાડવા માટે વિરોધ કરનારા એ લોકોને પશુ જેવા ગણીને કાઢી નાખ્યા. આહાહા...!

એ કાલે આવ્યું હતું ને? ભાઈ! ૧૫૪-ગાથા. એ ગાથા ‘દર્શનપાહુડ’માં ૨૨મી છે. હમણા સાંજે બતાવ્યું હતું. ૨૨માં. ‘જં સક્કઙ્ગં તં કીરઙ્ગં જં ચણ સ્કેઙ્ગં તં ચ સદ્દહણં’ એમાં બચાવ કરીશ નહિ. ન કરી શકે તેની શ્રદ્ધા કરજે. બચાવ કરીશ નહિ કે નહિ. ના, ના એ તો આવું હોય, આમાં આવું હોય. આહાહા...! ‘પોતે પોતાનાથી...’ જ આત્મા આનંદસ્વરૂપ છે એ અતીન્દ્રિય આનંદથી ‘પોતાનામાં જ...’ આનંદમાં જ ‘અવિચળ સ્થિતિને પામે છે.’ આવું કરનાર અવિચળ સ્થિતિ-મુક્તિને પામે છે, લ્યો! ઓહોહો...! એક કળશમાં તો કેટલું નાખ્યું છે!

વચનરચનાને જડ ઘોર સંસારનું કારણ કહ્યું. આહાહા..! એ દિગંબર મુનિઓ કહે. બીજાનો ભાર નથી. બીજા તો એને સારું લાગે... સારું લાગે (એમ કહે). પૈસા ખર્ચો તમારું આમ થાશે, તમારે આમ થાશે. આહાહા..! બનાવો ધર્મના સ્થાન તો ધર્મ વધશે, ધર્મ આમ થાશે. આહાહા..! કાંઈ પડી છે એને? પૈસાની સ્પૃહા નહિ, સ્ત્રીની નહિ, શુભા-શુભ વચનની નહિ અને પશુ જેવા જીવો સત્યને વખોડનારા એવા જીવોની દરકાર છોડી દઈને... આહાહા..! અવિચળ સ્થિતિને તે કહી તે પોતે પોતાથી (પામે છે). સ્વભાવ જે છે, પોતામાં સ્વભાવ છે એ પોતાથી. વિભાવ પોતામાં નથી.

‘પોતે પોતાનાથી....’ એટલે પોતાના સ્વભાવથી સ્વભાવને પામીને. આહાહા..! પર્યાયમાં પોતાના નિર્મળ સ્વભાવથી નિર્મળ સ્વભાવને પામીને. વિભાવની વાત નહિ. આહાહા..! આવું તો એકાંત લાગે. સાધરણ સંપ્રદાયના આગ્રહી હોય અને એમ થાય, આ એક જ માર્ગ હશે? આ બધું કાંઈ નહિ? છે. કાંઈ નહિ ક્યાં, કીધું ને? સંસારનું કારણ છે. ઘોર સંસારનું કારણ છે. આહાહા..! ગજબ વાત છે. શુભભાવ ઘોર સંસારનું કારણ. અને શુભભાવ તારો ગમે તે બહારમાં થાય, મંદિર માટે, આને માટે... આહાહા..! એટલું ધ્યાન રાખજે કે એ સંસારનું ઘોર કારણ છે. એ સંસારના અભાવના કારણમાં મદદગાર બિલકુલ નથી. આહાહા..! એ ૨૬૫ શ્લોક (પૂરો) થયો.

શ્લોક-૨૬૬

(વસંતતિલકા)

भीतिं विहाय पशुभिर्मनुजैः कृतां तं
मुक्त्वा मुनिः सकललौकिकजल्पजालम् ।
आत्मप्रवादकुशलः परमात्मवेदी
प्राप्नोति नित्यसुखदं निजतत्त्वमेकम् ॥२६६॥

[શ્લોકાર્થ :-] આત્મપ્રવાદમાં (આત્મપ્રવાદ નામના શ્રુતમાં) કુશળ એવો પરમાત્મજ્ઞાની મુનિ પશુજનો વડે કરવામાં આવતા ભયને છોડીને અને પેલી (પ્રસિદ્ધ) સકળલૌકિક જલ્પજાળને (વચનસમૂહને) તજીને, શાશ્વતસુખદાયક એક નિજ તત્ત્વને પામે છે. ૨૬૬.

શ્લોક-૨૬૬ ઉપર પ્રવચન

૨૬૬.

भीतिं विहाय पशुभिर्मनुजैः कृतां तं
मुक्त्वा मुनिः सकललौकिकजल्पजालम्।
आत्मप्रवादकुशलः परमात्मवेदी
प्राप्नोति नित्यसुखदं निजतत्त्वमेकम्॥२६६॥

શ્લોકાર્થ :- ‘આત્મપ્રવાદમાં (આત્મપ્રવાદ નામના શ્રુતમાં)...’ જેમાં આત્માનું કથન છે એવા શ્રુતમાં ‘કુશળ...’ એવો જે કુશળ. ‘(આત્મપ્રવાદ નામના શ્રુતમાં) કુશળ...’ આહાહા...! ‘એવો પરમાત્મજ્ઞાની મુનિ પશુજનો...’ પરમઆત્મજ્ઞાની-પરમસ્વરૂપ આત્મા, અનંત આનંદ અને અનંત શાંતિનો સાગર, રાગની ક્રિયા રહિત જે ભાવે તીર્થંકરગોત્ર બંધાય એ રાગની ક્રિયાથી રહિત પ્રભુ આત્મા છે. આહાહા...! ‘એવો પરમાત્મજ્ઞાની...’ પરમઆત્મજ્ઞાની, પરમઆત્મજ્ઞાની. આહાહા...! ‘મુનિ પશુજનો વડે...’ એવા મુનિઓ પશુજન વડે. પશુજનો કીધા. આહાહા...! ધર્મને સમજતા નથી અને વિરોધ કરે છે એ બધા ઢોર જેવા છે, પશુ જેવા છે.

‘પશુજનો વડે કરવામાં આવતા ભયને છોડીને...’ આહાહા...! મુનિ છે, છદ્મસ્થ છે, કોઈ દોષ લાગ્યો હોય અને કોઈ જોઈ જાય તો બહાર પાડે અને નિંદા થાય તો ભય કરીશ નહિ. એ દુનિયાનો ભય કરીશ નહિ. આહાહા...! ‘પશુજનો વડે કરવામાં આવતા ભયને છોડીને અને પેલી (પ્રસિદ્ધ) સકળ લૌકિક જલ્પજાળને...’ આહાહા...! ‘પેલી (પ્રસિદ્ધ) લૌકિક જલ્પજાળને (વચનસમૂહને)...’ એ પહેલામાં આવી ગયું છે. એને અહીં જલ્પજાળ કીધી. વચનની જાળ, જલ્પજાળ. આહાહા...! ભગવાન તો વાણીને અડ્યો પણ નથી. આત્માના વાણીના પરમાણુને સ્પર્શતો પણ નથી. આત્મા અનાદિથી હોવા છતાં કર્મને અને વાણીને અડ્યો પણ નથી, સ્પર્શ્યો પણ નથી. આહાહા...! કેમકે એ બધું જડ છે. પ્રભુ ચૈતન્ય છે. એ બેની વચ્ચે અત્યંત અભાવ અભાવનો વચ્ચે ડુંગર-ગઢ પડ્યો છે. બે વચ્ચે અભાવભાવનો, અભાવભાવનો મોટો ગઢ પડ્યો છે. આહાહા...!

શું કીધું? ભગવાનઆત્મા અને પશુજને કહેલી વાણી કે પોતે વાણીનો સમૂહ... આહાહા...! એ ‘પેલી (પ્રસિદ્ધ) સકળ લૌકિક જલ્પજાળને (વચનસમૂહને) તજીને...’ આહાહા...! એ વ્યવહારથી કથન છે. તજીને એ પણ વ્યવહારથી કથન છે. જ્ઞાનાનંદ સ્વરૂપમાં ઠરી જવું. ત્યારે વચન હોય નહિ, રાગની ઉત્પત્તિ હોય નહિ એનું એણે છોડ્યું એમ કહેવામાં આવે છે. કથનની શૈલી તો અનેક પ્રકારે હોય છે. પણ એનો મર્મ જુદી જાતનો હોય છે. વચનને

છોડીને, જડને છોડીને. જડને ગ્રહ્યું'તું કે દિ' તે છોડવું છે? જડને અડ્યો પણ નથી. 'સમયસાર'ની ત્રીજી ગાથામાં તો એમ કહ્યું. 'સમયસાર' ત્રીજી. આત્મા પરને સ્પર્શ્યો પણ નથી. પોતાના સિવાય પરદ્રવ્યને ચુંબ્યો પણ નથી, અડ્યો પણ નથી. કર્મને અડ્યો નથી, શરીરને અડ્યો નથી અત્યાર સુધી. અનંતકાળ થયો. ભગવાનઆત્મા વાણીને અડ્યો નથી, કર્મને અડ્યો નથી. આહાહા...! શરીરને સ્પર્શ્યો નથી, વાણીને અડ્યો નથી. જડ મનને પણ અડ્યો નથી. આહાહા...! આવું છે. 'પાટણીજી'! માર્ગ આવો છે.

પ્રભુ તો ભગવાનસ્વરૂપ, પરમેશ્વરસ્વરૂપ ચૈતન્યમૂર્તિ છે. એ તો કદી રાગને, કર્મને, શરીરને, વાણીને અડ્યો નથી, સ્પર્શ્યો નથી, ચુંબ્યો નથી. એ 'સમયસાર'ની ત્રીજી ગાથા છે. દરેક દ્રવ્ય પોત પોતાના ધર્મને ચુંબે છે. ધર્મ એટલે સ્વભાવ. ગુણ અને પર્યાય નિર્મળ સ્વભાવને ચુંબે છે. પણ બીજા દ્રવ્યના કોઈપણ પર્યાયને, ગુણ દ્રવ્યને તો ન ચુંબે પણ પરની પર્યાયને બીજું દ્રવ્ય ચુંબતું-અડતું નથી. આહાહા...! ગજબ વાત છે. આ હાથને શરીર અડ્યું નથી, શરીરને અંદર આત્મા અડ્યો નથી. આત્માને શરીર અડ્યું જ નથી. આહાહા...! પરમાત્મ જ્ઞાની, મુનિ એ બધી વાણી આદિને છોડીને, 'પશુજન વડે કરવામાં આવતા ભયને છોડીને અને પેલી (પ્રસિદ્ધ) સકળ લૌકિક જલ્પજાળ...' આહાહા...!

પોતે તો લખે છે. લખવાની ક્રિયા ભલે થાય. આત્માથી લખી નથી શકાતું. આત્મા એને અડતો નથી. વાણીના, જડના પરમાણુમાં ક્રમબદ્ધ થવાનો ભાષા થવાનો પુદ્ગલમાં કાળ છે. તેથી વચનવર્ગણા ભાષારૂપે થાય છે. આત્મા એને અડતો નથી અને આત્મા ભાષા કરતો નથી. આહાહા...! લ્યો! 'હસમુખભાઈ'! હવે આખો દિ' કરવું, પૈસા ને ધૂળધામ. ધૂળધામ. આહાહા...! એક દ્રવ્યના પોતાના ગુણ ને પર્યાય એને સ્પર્શે છે પણ બીજા દ્રવ્યની પર્યાયને બીજું દ્રવ્ય અડતું નથી, સ્પર્શતું નથી. આહાહા...! તો પછી વાણીને આત્મા અડતો નથી. તો એ વાણી છે એ કહે છે... આહાહા...!

'સકળ લૌકિક જલ્પજાળ (વચનસમૂહને) તજીને, શાશ્વતસુખદાયક...' શાશ્વત સુખનો દેનાર ભગવાન 'એક નિજ તત્ત્વને પામે છે.' આહાહા...! વીતરાગને પામે છે અને પંચપરમેષ્ટીને પામે છે એ નહિ. પરદ્રવ્યને પામે છે એ રાગ છે. આહાહા...! આવું કરીને નિજ તત્ત્વને પામે છે. આહાહા...! વચનની રચના છોડી... આહાહા...! પશુજનો વડે ભય થતો હોય, વિરોધ કરતા હોય એને પણ છોડી... આહાહા...! શાશ્વત સુખ દેનાર, કાયમ આનંદમાં રહેનાર, કાયમ આનંદમાં રહેનારો પ્રભુ, આનંદનું ધામ નિત્યાનંદ શાશ્વત ટંકોત્કીર્ણ વસ્તુ ભગવાનઆત્મા, તેને પામે છે.

એવા 'શાશ્વતસુખદાયક એક નિજ તત્ત્વ...' એવું સુખનું દેનારું એક નિજતત્ત્વ. બે તત્ત્વ નહિ બીજા. આહાહા...! એક એક શ્લોક પણ ગજબ છે ને! પોતાનો ભગવાનઆત્મા નિજતત્ત્વ અંદર એકરૂપે પ્રભુ બિરાજે છે. અનંતગુણ ભલે છે પણ અભેદપણે તે એકરૂપે છે. એવા

એકરૂપ તત્ત્વને પામે છે. છે? 'શાશ્વતસુખદાયક એક નિજ તત્ત્વ...' પાછું તે નિજતત્ત્વ. પર પરમાત્મા વીતરાગને ભેટો થાય છે, એ નહિ. આહાહા...! કળશ તો કળશ! અમૃતના કળશ ભર્યા છે!! આહાહા...! બીજાનું કરવું છે અને બીજા પાસે ગણાવું છે એવાઓનો તો આમાં અવકાશ નથી.

આવી સ્થિતિ કરનાર અવિચળ શાશ્વત સુખદાયક 'એક નિજ તત્ત્વને પામે છે.' આ સાર છે. આહાહા...! પર તત્ત્વનું... આત્માના નિજતત્ત્વ સિવાય પર તત્ત્વ ચાહે તો વીતરાગના વખાણની, પ્રશંસાની વાણી હોય કે શાસ્ત્રના શબ્દો હોય... આહાહા...! એ બધા પરદ્રવ્ય છે. તેને છોડીને નિજ આત્મતત્ત્વને પામે છે. એક નિજતત્ત્વને, બહારના અનેક તત્ત્વો પરમાત્મા, પશુ આદિ કે પરમાત્મા પંચપરમેષ્ઠી એ પણ પરમાં જાય છે. એનું લક્ષ કરવાથી પણ રાગ થાય છે. આહાહા...! આમાં પહેલું શું કરવું? 'હરિભાઈ'! આહાહા...!

આ તો કળશ છે. 'પદ્મપ્રભમલધારિદેવ' મુનિ. મુનિનો (કળશ છે). એ કહે છે કે નિજતત્ત્વ જે તદ્દન નિરાળુ પડ્યું છે. જેને સંસાર અડચો નથી, જેને રાગ સ્પર્શ્યો નથી એવું એ તત્ત્વ છે. એક સમયની પર્યાયમાં ભલે હો પણ એ પર્યાય દ્રવ્યને અડી નથી. આહાહા...! એવા દ્રવ્યને-એ તત્ત્વને પામે. આવા વચનરચના અને આવા ભયથી જુદો પડતો (નિજ તત્ત્વને પામે છે). આહાહા...! આ તો બાવો થાય, દુકાન છોડીને બેસે તો થાય. એમ થાતો હશે? દુકાન છોડીને બેઠો છો ક્યાં? પરનો ત્યાગ-ગ્રહણ આત્મામાં છે જ નહિ. આત્મામાં ત્યાગઉપાદાનશૂન્યત્વશક્તિ છે. પર વસ્તુનો ત્યાગ અને પરવસ્તુનું ગ્રહણ, એ તો શૂન્ય છે. આહાહા...! ફક્ત એ સંબંધીનો અંદર રાગથી આમ બોલવું અને આમ કરવું... આહાહા...! વીતરાગસ્વરૂપી ભગવાનઆત્મા, એમાં એ રાગના કણિયા મેલ અને દુઃખ છે. એને છોડીને સુખદાયક એવો જે ભગવાનઆત્મા એક નિજતત્ત્વ. એક જ તત્ત્વ, બીજું તત્ત્વ નહિ. પરમાત્મા, પરમેશ્વર અને પંચપરમેષ્ઠી પણ નહિ. આહાહા...! 'એક નિજ તત્ત્વને પામે છે.' લ્યો! આ સાર છે એનો. આહાહા...! આકરું લાગે.

પહેલું શું કરવું? પહેલું આ (કરવું). છેલ્લું શું? કે તું પૂર્ણ પામી જા તે. પહેલું આ કરવાનું અને છેલ્લું એ કે તું તત્ત્વને પામી જા એ. બીજું કાંઈ છે નહિ. આહાહા...! અરે...રે...! એ વાત સાંભળી ન હોય. વ્રત કરો, અપવાસ કરો, આ કરો... આ કરો... આ કરો... આ કરો... કર્તાબુદ્ધિની ક્રિયામાં રોકાનાર સંસારને રખડાવવામાં ફળે છે. સંસાર ફાલે છે ત્યાં. આહાહા...!

અહીં તો પ્રશસ્ત રાગ રચનાને ઘોર સંસાર કીધો. આહા...! કીધો કે નહિ? આહાહા...! ઘોર સંસાર છે. આહાહા...! મુનિને જગતની દરકાર ક્યાં પડી છે? જગતને આ બેસશે કે આમાં ખળભળાટ થઈ જશે, એને ક્યાં પડી છે? આહાહા...! અને આવી વાત બીજે દિગંબર સંતો સિવાય ક્યાંય નથી. શ્વેતાંબર, સ્થાનકવાસી અને અન્યમતમાં ક્યાંય આ વાત નથી.

બધે તદ્દન મિથ્યાત્વની વાત છે. આહાહા..! આકરું લાગે, શું થાય? અનાદિ સનાતન સંતો અનાદિ દિગંબર સંતો થઈ આવ્યા છે, એ અનાદિથી આ વાત કરતા આવ્યા છે. આ કાંઈ પોતે એકલા કરે છે એમ નહિ. આહાહા..! અનાદિથી આ વાત ચાલી આવે છે. અનંતકાળ એમ ને એમ રહેવાની છે. આહાહા..! તું પણ અનંતકાળનો છો ને! પ્રભુ! તો આ સ્થિતિ પામીને તું પણ અનંતકાળ રહેવાનો છો. આહાહા..! કહો, 'રતિભાઈ'! આવી વાત કે દિ' સાંભળી હતી?

મુમુક્ષુ :- કોઈ સંભળાવનાર જ ક્યાં હતા.

ઉત્તર :- આ મૂર્તિ કરો, સ્થાપો. દરરોજ કરો આરતી.. શું કહેવાય? સ્તુતિ, ભજન અને ભક્તિ. આહાહા..!

અહીં તો ત્રણલોકના નાથનો પોકાર છે (કે) એ શુભ વિકલ્પ ઊઠે એ ઘોર સંસાર છે. ત્રણલોકના નાથના પવિત્રથી તદ્દન વિરુદ્ધ ભાવ શુભભાવ છે. જ્યારે પ્રભુમાં સંસારનો ત્રિકાળી અભાવ છે, ત્યારે રાગમાં સંસારનો સદ્ભાવ પૂર્ણ ભર્યો છે. આહાહા..! કળશો બહુ સારા આવ્યા. બેય સરસ કળશ આવ્યા. પૈસા-બૈસા ને બધાના તો અહીં મીંડા વાળ્યા. પૈસાથી આમ થાય અને પૈસાથી આમ થાય, પૈસાવાળા હોય તો ધર્મના સ્થાનક બને, ધર્મ બને, મંદિરો બને, પુસ્તકો બને. આહાહા..! પ્રભુની વાણી દુનિયાથી જુદી જાતની છે. આહાહા..!

તું છો તે થા અને નથી તે જવા દે. આહાહા..! એટલી વાત છે. તું જેવો જ્ઞાનાનંદ વીતરાગમૂર્તિ પ્રભુ છો એવી શ્રદ્ધા કરીને થા, એનાથી વિરુદ્ધ વિકલ્પમાત્ર અને ઘોર સંસારનું કારણ છે. સંસાર, જે અંદર વસ્તુમાં એ નથી એ ઘોર સંસારનું કારણ છે. આહાહા..!

મુમુક્ષુ :- સગાને કાગળ લખવો એ પણ ઘોર સંસાર?

ઉત્તર :- કાગળ-બાગળ લખવો એ પણ એ. આહાહા..!

અહીં તો એક અક્ષર અનંતગુણનો ભરેલો (છે). એની તે કમબદ્ધની પર્યાય તેની થવાની તે કાળે થાય. એને ઠેકાણે એ કહે કે મારાથી આ વાણી રચાય છે. એ મિથ્યાદષ્ટિ છે, એને તત્ત્વની દષ્ટિની ખબર નથી. આહાહા..! અને છન્નું હજાર સ્ત્રીને ભોગવનાર કહેવાય કે ભોગવે છે. ખરેખર તો એને અડતો પણ નથી. એ ક્રિયા થાય છે તેને એ જાણે છે. આહાહા..! એ ક્રિયા થાય છે, રાગ આવ્યો તો એની ક્રિયાને જાણે છે. આહાહા..! અને ચક્રવર્તી પણ છન્નું હજાર સ્ત્રી અને છન્નું કરોડ પાયદળ... આહાહા..! એનો ખોરાક એવો કે બત્રીસ કવળ(માંનો) એક કવળ છન્નું કરોડ લશ્કર ખાઈ શકે નહિ. એવો બત્રીસ કવળનો આહાર. અને છતાં કહે છે કે એ અડે નહિ. એ આહારને અડતો પણ નથી. આહાહા..! એ આહાર તરફના વિકલ્પને પોતે ધણી માનતો પણ નથી. આહાહા..! 'શાંતિભાઈ'! આવું કોઈ દિ' સાંભળ્યું પણ નહિ હોય ક્યાંય. આહાહા..! શ્લોકો બહુ ઊંચા, બહુ સરસ આવ્યા છે. આહાહા..! ૧૫૫ ગાથા (પૂરી) થઈ.

ગાથા-૧૫૬

ણાણાજીવા ણાણાકમ્મં ણાણાવિહં હવે લક્ષી ।
 તમ્હા વચનવિવાદં સગપરસમર્ણિં વજ્જિજ્જો ॥૧૫૬ ॥
 નાનાજીવા નાનાકર્મ નાનાવિધા ભવેલ્લલ્લિધિઃ ।
 તસ્માદ્વચનવિવાદઃ સ્વપરસમયૈર્વર્જનીયઃ ॥૧૫૬ ॥

વાગ્વિષયવ્યાપારનિવૃત્તહેતૂપન્યાસોડયમ્ ।

જીવા હિ નાનાવિધાઃ મુક્તા અમુક્તાઃ, ભવ્યા અભવ્યાશ્ચ । સંસારિણઃ ત્રસાઃ સ્થાવરાઃ ;
 દ્વીન્દ્રિયત્રીન્દ્રિયચતુરિન્દ્રિયસંઙ્ગસંઙ્ગિભેદાત્ પંચ ત્રસાઃ પૃથિવ્યપ્તેજોવાયુવનસ્પતયઃ સ્થાવરાઃ ।
 ભાવિકાલે સ્વભાવાનન્તચતુષ્ટયાત્મસહજજ્ઞાનાદિગુણૈઃ ભવનયોગ્યા ભવ્યાઃ, એતેષાં વિપરીતા
 હ્યભવ્યાઃ । કર્મ નાનાવિધં દ્રવ્યભાવનોકર્મભેદાત્, અથવા મૂલોત્તરપ્રકૃતિભેદાત્, અથ
 તીવ્રતરતીવ્રમંદમંદતરોદયભેદાદ્વા । જીવાનાં સુખાદિપ્રાપ્તેર્લલ્લિધિઃ કાલકરણોપદેશોપશમ-
 પ્રાયોગ્યતાભેદાત્ પ્ચઘા । તતઃ પરમાર્થવેદિભિઃ સ્વપરસમયેષુ વાદો ન કર્તવ્ય ઇતિ ।

છે જીવ વિધવિધ, કર્મ વિધવિધ, લલ્લિધિ છે વિધવિધ અરે!

તે કારણે નિજપરસમય સહ વાદ પરિહર્તવ્ય છે. ૧૫૬.

અન્વયાર્થ :- [નાનાજીવાઃ] નાના પ્રકારના જીવો છે, [નાનાકર્મ] નાના પ્રકારનું
 કર્મ છે, [નાનાવિધા લલ્લિધિઃ ભવેત્] નાના પ્રકારની લલ્લિધિ છે; [તસ્માત્] તેથી [સ્વપરસમયૈઃ]
 સ્વસમયો અને પરસમયો સાથે (સ્વધર્મીઓ અને પરધર્મીઓ સાથે) [વચનવિવાદઃ] વચનવિવાદ
 [વર્જનીયઃ] વર્જવાયોગ્ય છે.

ટીકા :- આ, વચનસંબંધી વ્યાપારની નિવૃત્તિના હેતુનું કથન છે (અર્થાત્ વચનવિવાદ
 શા માટે છોડવાયોગ્ય છે તેનું કારણ અહીં કહ્યું છે).

જીવો નાના પ્રકારના છે : મુક્ત અને અમુક્ત, ભવ્ય અને અભવ્ય, સંસારીઓ-ત્રસ
 અને સ્થાવર. દ્વીન્દ્રિય, ત્રીન્દ્રિય, ચતુરિન્દ્રિય તથા (પંચેન્દ્રિય) સંજ્ઞી ને (પંચેન્દ્રિય) અસંજ્ઞી એવા
 ભેદોને લીધે ત્રસ જીવો પાંચ પ્રકારના છે. પૃથ્વી, પાણી, તેજ, વાયુ અને વનસ્પતિ એ (પાંચ
 પ્રકારના) સ્થાવર જીવો છે. ભવિષ્ય કાળે સ્વભાવ-અનંત-ચતુષ્ટયાત્મક સહજજ્ઞાનાદિ ગુણોરૂપે
 *ભવનને યોગ્ય (જીવો) તે ભવ્યો છે; આમનાથી વિપરીત (જીવો) તે ખરેખર અભવ્યો છે.

* ભવન = પરિણમન; થવું તે.

દ્રવ્યકર્મ, ભાવકર્મ અને નોકર્મ એવા ભેદોને લીધે, અથવા (આઠ) મૂળ પ્રકૃતિ અને (એક સો ને અડતાળીસ) ઉત્તર પ્રકૃતિરૂપ ભેદોને લીધે, અથવા તીવ્રતર, તીવ્ર, મંદ ને મંદતર ઉદયભેદોને લીધે, કર્મ નાના પ્રકારનું છે. જીવોને સુખાદિની પ્રાપ્તિરૂપ લબ્ધિ કાળ, કરણ, ઉપદેશ, ઉપશમ અને પ્રાયોગ્યતારૂપ ભેદોને લીધે પાંચ પ્રકારની છે. માટે પરમાર્થના જાણનારાઓએ સ્વસમયો અને પરસમયો સાથે વાદ કરવાયોગ્ય નથી.

[ભાવાર્થ :- જગતમાં જીવો, તેમનાં કર્મ, તેમની લબ્ધિઓ વગેરે અનેક પ્રકારનાં છે; તેથી સર્વ જીવો સમાન વિચારના થાય તે બનવું અસંભવિત છે. માટે પર જીવોને સમજાવી દેવાની આકુળતા કરવી યોગ્ય નથી. સ્વાત્માવલંબનરૂપ નિજ હિતમાં પ્રમાદ ન થાય એમ રહેવું એ જ કર્તવ્ય છે.]

ગાથા-૧૫૬ ઉપર પ્રવચન

હવે ૧૫૬-ગાથા.

णाणाजीवा णाणाकम्मं णाणाविहं हवे लब्धी ।

तम्हा वयणविवादं सगपरसमएहिं वज्जिज्जो ।। १५६ ।।

છે જીવ વિધવિધ, કર્મ વિધવિધ, લબ્ધિ છે વિધવિધ અરે!

તે કારણે નિજપરસમય સહ વાદ પરિહર્તવ્ય છે. ૧૫૬.

ટીકા :- આહાહા...! ‘આ, વચનસંબંધી વ્યાપારની નિવૃત્તિના હેતુનું કથન છે...’ પોતાની વાત સત્ય છે માટે સ્વસમયમાં પણ એની સાથે ચર્ચા-વાદવિવાદ કરીને સ્થાપવી, એ રહેવા દેજે, બાપા! આહાહા...! એ નહિ બેસે. સારાંશ કહે છે. ‘વચનસંબંધી વ્યાપારની નિવૃત્તિના હેતુનું કથન છે (અર્થાત્ વચનવિવાદ શા માટે છોડવાયોગ્ય છે તેનું કારણ પણ કહ્યું છે).’

‘જીવો નાના પ્રકારના છે :...’ આહાહા...! તું કોને સરખો કરવા જઈશ? બધાના સરખા વિચાર થાય અને બધાની સરખી શ્રદ્ધા થાય એમ ત્રણકાળમાં બને નહિ. આહાહા...! છતાં એમ કહે, બધા ભગવાન થાઓ. હું તો ભગવાન થવાનો છું, આઠ કર્મ રહિત થવાનો છું. ‘દ્રવ્યસંગ્રહ’માં અવાયમાં એ કીધું. હું તો આઠ કર્મરહિત થવાનો છું પણ બધા આત્માઓ આઠ કર્મરહિત થાવ. કોઈપણ અલ્પજ્ઞમાં ન રહો, કોઈ સંસારમાં ન રહો. આહાહા...! બધા પરમાત્મા થાવ. કેમકે તમે પરમાત્મા છો. નથી ને થાવું એમ નથી. છો તેમ પર્યાયમાં થાવું છે. જેવું દ્રવ્યમાં સ્વભાવ અને વસ્તુ સત્ત્વ છે તેવી રીતે પર્યાયમાં પ્રગટ થાવું છે. એ પરમાત્મા છે એ પરમાત્મા પર્યાયમાં થવાનો છે. પ્રાપ્તની પ્રાપ્તિ છે. એ કાંઈ બહારથી પરમાત્મપણું થાય છે, આવે છે, એમ નથી. કહો, ‘હસમુખભાઈ’! આવી વાતું છે. આહાહા...! આકરું કામ. આખો દિ’ કામમાં નવરાશ ન મળે. ઘૂંચવાઈ ગયા, કામમાં ઘૂંચવાઈ ગયા. આહાહા...!

‘જીવો નાના પ્રકારના છે :...’ નાના એટલે અનેક પ્રકારના છે. ‘મુક્ત અને અમુક્ત,...’ સિદ્ધ છે અને સંસારી છે. એમાં પણ પાછા સંસારીમાં ‘ભવ્ય અને અભવ્ય,...’ છે. આહાહા...! ‘સંસારીઓ-ત્રસ અને સ્થાવર.’ છે. પાછા એ સંસારીમાં પણ ત્રસ અને સ્થાવર જાત છે. આહાહા...! ઈયળ, કીડા, મકોડા, ત્રસ, માણસ, તિર્યચ, નારકી, દેવ એ બધા ત્રસ (જીવો છે) અને એકેન્દ્રિય, પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ, વનસ્પતિ એ સ્થાવર (જીવ છે). ત્રસ અને સ્થાવર જીવ છે. તું બધાને સરખા શી રીતે કરીશ? તારી ભાવનામાં બધા રાખ. આહાહા...! બધા શી રીતે સરખા થશે? આહાહા...! અનંતકાળ ચાલ્યો ગયો, અનંત તીર્થકરો વચા ગયા, અનંત તીર્થકરોએ ઉપદેશ કર્યો, તોપણ એક શરીરને અનંતમે ભાગે મોક્ષ ગયા. અને નિગોદના શરીર અસંખ્ય ચોવીશીના સમય જેટલા છે. અસંખ્ય ચોવીશીના સમય જેટલા. એમાં મુક્તિએ ગયા એક શરીરને અનંતમે ભાગે અને જશે તો એટલા. અરે..રે..! એ વિચાર કરતાં, બાપુ! તું ક્યાં આવો છો, ભાઈ! તું મનુષ્યપણે આવ્યો, ભાઈ! ક્યાં આવી ચડ્યો છો. આહાહા...! આ તો કલ્પ ચિંતામણીમાં આવી પડ્યો છે.

‘છ ઢાળા’માં તો એમ કહ્યું છે કે નિગોદમાંથી ઈયળ થાય તોપણ ચિંતામણી રત્ન છે. આહાહા...! ભાઈ! તેં વિચાર કર્યો નથી. ગયા કાળમાંથી આટલામાંથી છૂટી... આહાહા...! આવું તને મનુષ્યપણું મળ્યું અને તે પણ જૈન પરમેશ્વરના માર્ગને સાંભળવાના જોગ સુધી આવ્યો. આહાહા...! આયુષ્ય લાંબુ, નિરોગતા, સાંભળવાની જોગવાઈ... આહાહા...! આમ તો અનંતમે ભાગે મોક્ષ ગયા, બાપુ! તું કોને પરાણે મોક્ષ પમાડીશ? જેની લાયકાત હશે એ થાશે. આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- પોતાની પાસે જ્ઞાન હોય એ બીજાને જ્ઞાન ન આપે તો જ્ઞાનાવરણીયનો બંધ પડે.

ઉત્તર :- હું આપુ છું એમ માને એ જ્ઞાનાવરણીયનો બંધ પડે. બીજા આપે કોણ? અને લે કોણ? પ્રભુ! જ્ઞાન અહીં છે એ જ્ઞાનનો એક અંશ પણ અહીંથી ખસતો નથી. કોને દેવું છે? વાણી દેવી છે? વાણી એની છે? વાણી દેવી છે? અને વાણીથી કાંઈ જ્ઞાન થાય છે? આ સાંભળવાથી કાંઈ જ્ઞાન થાય છે? આહાહા...! એની તો એ સમયની પર્યાયનો કાળ છે તેથી અહીં જ્ઞાન થાય. વાણીથી નહિ. આહાહા...! આ તો અલૌકિક માર્ગ છે. સાંભળવા મળવો મુશ્કેલ છે. આહાહા...! ગજબ વાત છે.

દિગંબર સંતોએ મોક્ષને હથેળીમાં બતાવ્યો છે આમ. તું મોક્ષસ્વરૂપ છો ને, પ્રભુ! આહાહા...! તું મુક્તસ્વરૂપ છો. મુક્તસ્વરૂપ છો એવો પર્યાયમાં મુક્ત થા. પ્રાપ્તની પ્રાપ્તિ છે. નથી ને થવાનો, થઈ શકે એવું કાંઈ છે નહિ. આહાહા...! એ સિવાયની બીજી બધી વાત છોડી દે. આહાહા...! લપના લાકડા રાખ્યા હોય અને આનાથી આમ થશે... આનાથી આમ થશે. આ શાસ્ત્ર બનાવીએ તો પછી બીજાને જ્ઞાન થાશે અને મારું નામ રહેશે એ

બધા મિથ્યાત્વના લાકડા છે. આહાહા...! પ્રભુ! તું તો જ્ઞાનસ્વરૂપ છો ને. જ્ઞાનસ્વરૂપ શું કરે? જાણવાનું કામ કરે કે કાંઈ બીજાનું કરવાનું કરે? કરે કરવાનું પણ શું કરવાનું? જાણવાનું. રાગનું કામ પણ નહિ તો પછી વાણી-જ્ઞાણીના કર્તવ્ય તો એને છે જ નહિ. આહાહા...! ગજબ વાત છે, પ્રભુ! આ વાત સાંભળવી કઠણ પડે. આહાહા...! કળશ પણ બહુ ઊંચા આવ્યા. આહાહા...!

‘વચનસંબંધી વ્યાપારની નિવૃત્તિના હેતુનું કથન છે (અર્થાત્ વચનવિવાદ શા માટે છોડવાયોગ્ય છે એનું કારણ અહીં કહ્યું છે).’ એક તો સંસારી અને મુક્ત બે જીવ છે અને એમાં પણ ભવ્ય અને અભવ્ય. આહાહા...! અભવિ જીવ કોઈ દિ’ ત્રણકાળમાં મુક્તિ ન થાય એવા જીવ છે, પ્રભુ! તું કોની સાથે વાદ કરીશ? સંસારીમાં તો ત્રસ ને સ્થાવર છે. એમાં કોઈ દિ’ હજી નિગોદમાંથી નીકળ્યા નથી એટલા બધા જીવ છે. આહાહા...! અને બહાર નીકળ્યા એ ત્રસ. એ ‘દ્વીદ્રિય, ત્રીદ્રિય, ચતુરિદ્રિય તથા (પંચેન્દ્રિય)...’ છે, મનવાળા છે અને કોઈ મન વિનાના છે ‘એવા ભેદોને લીધે ત્રસ જીવો પાંચ પ્રકારના છે.’ આહાહા...!

‘પૃથ્વી,...’ના જીવ છે. આ પૃથ્વી ખોદવા જાય છે. એક માટીના કણમાં અસંખ્ય જીવ છે. ‘પૃથ્વી, પાણી,...’ છે. પાણીના એક બિંદુમાં અસંખ્ય જીવ છે. આહાહા...! ‘તેજ,...’ અગ્નિ. અગ્નિમાં એક દિવાસળી આમ સળગે એમાં અસંખ્ય જીવ છે. ‘વાયુ,...’ આખો લોક ઠસોઠસ વાયુનો ભરેલો છે, ખાલી ભાગ છે ઈ. આહાહા...! ‘વનસ્પતિ એ (પાંચ પ્રકારના) સ્થાવર જીવો છે.’ આહાહા...! ‘ણાણાજીવા ણાણાકમ્મ ણાણાવિહં હવે લક્ષી!’

‘ભવિષ્ય કાળે સ્વભાવ-અનંત-ચતુષ્ટયાત્મક સહજજ્ઞાનાદિ ગુણોરૂપે ભવનને યોગ્ય (જીવો) તે ભવ્યો છે;...’ આહાહા...! ભવિષ્યકાળમાં સ્વભાવ અનંત જ્ઞાન, દર્શન, આનંદ અને સુખ, વીર્ય એવા ચતુષ્ટયાત્મક.. આહાહા...! ‘સહજજ્ઞાનાદિ ગુણોરૂપે...’ થવાને યોગ્ય છે એ. પરિણમવાને યોગ્ય એવા જીવ પણ છે. આહાહા...! ‘તે ભવ્યો છે; આમનાથી વિપરીત (જીવો) તે ખરેખર અભવ્યો છે.’ કોઈના સમજાવ્યા સમજશે નહિ એવા પણ જીવ છે. આહાહા...!

ઓલી બાઈએ હમણા એવું લખ્યું છે. ‘શ્રુતસાગર’ સાધુ છે એ એમ કહે છે કે અત્યારે શુભભાવ જ હોય. એવી પ્રરૂપણા કરી. આજે છાપામાં આવ્યું છે. અને ઓલી બાઈ ‘જ્ઞાનમતિ’ વળી એમ કહે છે કે આપણે ભવિ છીએ કે અભવિ? કાળલબ્ધિ પાકી કે નહિ એ ભગવાન જાણે. આપણને શી ખબર પડે? અર..ર..! આવી વાતું વેષ પહેરીને કરનારા અને સાંભળનારા. અમે ભવિ છીએ કે અભવિ એ કેવળી જાણે. અર..ર..ર...! તો પછી આ શાસ્ત્રની એકેય સાચી વાત સાંભળવા જેવી નથી તમારી પાસે. કારણ કે તમને તો હજી ભવિ અને અભવિની શંકા છે. એવું છાપામાં આવ્યું છે. આહાહા...! અર..ર..! પ્રભુ! પ્રભુ! શું થાય?

અનેક જીવની જાત. એ કહે છે ને ‘તે ભવ્યો છે; આમનાથી વિપરીત (જીવો) તે ખરેખર અભવ્યો છે. દ્રવ્યકર્મ, ભાવકર્મ અને નોકર્મ એવા ભેદોને લીધે, અથવા (આઠ) મૂળ

પ્રકૃતિ અને (એક સો ને અડતાળીસ) ઉત્તર પ્રકૃતિરૂપ ભેદોને લીધે,...' એવા કર્મ પણ કોઈને કઈ જાતના, કોઈ જાતના, કઈ જાતના હોય. કોઈને 'તીવ્રતર, તીવ્ર, મંદ ને મંદતર ઉદયભેદોને લીધે, કર્મ નાના પ્રકારનું છે.' આહાહા...! આવા જીવોમાં હવે આવા ભેદ છે એમાં તું કોને (સમજાવીશ?). તારા વિચાર પ્રમાણે બધાને સરખા કરવા માગીશ તો શી રીતે થશે? વિશેષ કહેશે...

(શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)